

Jacques Philippe

Duchovní
otcovství

Duchovní otcovství kněží je dnes důležité téma. Těžko se však o něm hovoří, zvláště kvůli nedávným odhalením o chování některých kněží, jež je s pravým otcovstvím v naprostém protikladu.

Nicméně náš svět nesmírně potřebuje lidi, kteří jsou autentickými ikonami Božího otcovství. Domnívám se, že to patří ke kněžskému povolání, byť ne výlučně. Je to velká milost, může-li kněz ve svém povolání zakoušet a projevovat skutečné otcovství: dává to jeho kněžství inspirativní krásu a hloubku.

Velmi bych si přál tímto spiskem povzbudit své bratry kněze, kteří to tak naléhavě potřebují, a pomoci jim obnovit víru v plodnost a krásu našeho povolání. Otcovství bývá obtížné a náročné, ale je také zdrojem mnoha radostí. Není nic krásnějšího než předávat život, zvláště jde-li o život věčný, o Boží život.

Moje kniha se obrací především ke kněžím, ale myslím, že všichni, kdo jsou povoláni žít nějaký druh otcovství (otcové rodin, duchovní otcové, vychovatelé, vedoucí...), tu mohou najít užitečné rady, aby správně žili svou zodpovědnost.

Otcovství: vztah zásadní, ale náročný

Upřesnění pojmů

O tomto tématu je třeba pojednávat obezřetně, nejen kvůli bolestným záležitostem zmíněným výše, ale i z dalších důvodů.

Ježíš v evangeliu podle Matouše varuje: „A nikomu na zemi nedávejte jméno ‚Otec‘: jediný je váš Otec, ten nebeský“ (Mt 23,9; ČEP). Tímto nás učí, že existuje jen jedno skutečné otcovství, a to Boží. A dále, že veškeré otcovství, zvláště to kněžské, má smysl jen do té míry, do jaké slouží Božímu otcovství, svému zdroji a cíli, a pomáhá mužům a ženám stávat se syny a dcerami Božími.

Otcovství kněze tedy není jeho vlastnictvím, ale je ve službě jedinému Božímu otcovství. Kněz není v žádném případě původcem a cílem vztahu, který navazuje s těmi, kdo jsou mu svěřeni. Nejde o to udělat z nich jeho děti, ale děti nebeského Otce.

Všimněme si také, že mluví-li Písmo či tradice církve o kněžské službě, popisuje kněze nejčastěji nikoli jako otce, nýbrž jako dobrého pastýře. Dobrý pastýř pečuje o své ovce, a to až do té míry, že je ochoten dát za ně život. Svátostná milost kněžství je na prvním místě připodobněním Kristu jakožto dobrému pastýři. Otcovství může přijít až následně, a to až v souvislosti s pastýřskou péčí. Vlastně to není něco, k čemu kněz může dospět přímo; nejprve by se měl snažit být

dobrým pastýřem. A je-li skutečně pastýřem, může mu být svěřena i milost otcovství.

Další poznámka: Milost kněžství znamená především připodobnění ke Kristu, identifikaci s Kristem. Ten však není Otec, ale Syn. Je-li legitimní mluvit o otcovství kněze (a já si myslím, že ano), pak musí vycházet z účasti na Ježíšově synovském vztahu s Otcem.

Hovořit o otcovství kněze lze na základě Ježíšových slov k Filipovi v Janově evangeliu: „Kdo vidí mě, vidí Otce“ (Jan 14,9; ČEP). Ježíš je Syn, když však žije plně svůj synovský vztah, nově odhaluje a zjevuje Boží otcovství, tu nesmírně něžnou a milosrdnou lásku Otce ke všem svým dětem. Stejně tak, když se kněz nechá připodobnit Kristu, bude odhalovat Otcovu tvář a lásku.

O kněžském otcovství ovšem můžeme hovořit nejen na základě teologie, ale mnohem snáze i díky svědectví mnoha svatých biskupů a kněží v dějinách církve, skrze něž se zjevilo Boží otcovství pro dobro mnoha duší. Myslím na všechny svaté biskupy minulosti, od apoštola Pavla přes Františka Saleského až po Jana Pavla II. Vybavuje se mi také bezpočet svatých a dobrých kněží, farářů, vychovatelů a misionářů, kteří s láskou pečovali o své ovečky. Kdybychom chtěli sepsat jejich seznam, byl by mnohem delší než tato kniha. A to nepočítám všechny ty, jejichž jména nám dějiny nezachovaly. Neosobovali si oslovení „otec“, necítili se ho hodni, křesťanský lid jim ho však udělil.

Například před pár lety jsem navštívil v Turíně výstavu o Donu Boskovi, v místech, kde započal své dílo pro opuštěné chlapce. Velice mě oslovila fotografie, jež ho zobrazuje uprostřed skupiny mladíků, kteří se kolem něj tlačí jako děti kolem svého táty. Byl to silný obraz pravého otcovství, jakož

i projev lásky a vděčnosti těchto mladých vůči knězi, který je pozvedl z bídy a nevzdělanosti.

Největší radostí v životě kněze jsou nepochybně chvíle, kdy zažívá skutečné otcovství.

Kněžská služba bývá často náročná, probíhá spíše „v monotónnosti oběti“ (podle svaté Terezy) než v překypujícím nadšení. Kněz musí denně kráčet ve vyprahlosti víry. Jsme-li však věrní svému poslání, přicházejí i chvíle milosti, kdy cítíme, že se naše srdce plní hlubokou láskou a vnímavostí vůči lidem, které nám Bůh svěřuje, a také otcovskou, někdy až mateřskou láskou. To se může stát při setkání se skupinou mladých, při kázání, při osobním setkání nebo ve zpovědnici...

Tehdy zakoušíme, že se naše srdce plní láskou, která nás přesahuje, nemá svůj zdroj pouze v nás: vždyť „Boží láska je nám vylita do srdce skrze Ducha Svatého...“ (Řím 5,5). Pociťujeme zvláštní něhu a mnohem větší, silnější a čistší soucit, než jakého bychom byli přirozeně schopni. To sám Bůh přichází milovat skrze nás, dává nám milost zakoušet jeho dobrotu a milosrdenství. Naše lidské srdce přejímá city Srdce Ježíšova, jak o nich čteme v evangeliích, např. u svatého Matouše: „Když viděl zástupy, bylo mu jich líto, protože byli vysílení a skleslí jako ovce bez pastýře“ (Mt 9,36; ČEP).

Někdy se člověka zmocní podobný soucit, dojmeme se téměř k slzám a chtěl by mít možnost vzít každého z těch lidí do náručí a předat mu veškerou Boží něžnost a útěchu!

Tehdy je kněz šťastný, že je knězem. Vnímá, že i přes jeho omezení a slabosti je mu dáno milovat stejnou láskou, jakou Bůh miluje své děti.

V životech kněží, kteří se nechají stále více připodobňovat Kristu, se také stále více projevuje pravé otcovství. Nelze

si ho nárokovat, nelze od lidí tento vztah vyžadovat: „Jsem kněz, takže teď mě musíte přijímat jako otce!“ To nefunguje, obzvlášť ne dnes. Otcovství je obtížné, náročné, a člověk si ho musí zasloužit správnými postoji: potřebuje usilovat o neustálé obrácení k čisté a nezištné lásce. Božímu lidu nelze vnucovat nějaké padělky, to by rychle poznali. Otcem se člověk stává postupně, tím, že se zcela vydává a opouští sebe.

Být knězem, reprezentovat Otce není jen čestný titul, nýbrž nesmírná zodpovědnost. Kolik lidí se vzdálilo od církve, protože je zranilo chování některých kněží!

Kněžské letnice

Přesto věřím, že Pán připravuje obnovu kněžství a že některá bolestná odhalení ohledně hříchů některých kněží jsou nejen výzvou k očistění a obnově kněžství, ale také prvotními díla Ducha Svatého, který chce kněžství navrátit jeho krásu. Chtěl bych zde ocitovat pár řádků z knihy, jež nedávno vyšla. Sděluje poselství, která Ježíš vnukl jednomu benediktinovi v Irsku. Ten se cítil být povolán k tomu, aby zasvětil svůj život modlitbě za obnovu kněžství a založil za tímto účelem klášter:

„Dnes, myslím, že to bylo během modlitby slavných tajemství růžence, ke mně Pán promluvil o kněžských letnicích, o milosti získané na přímluvu Panny Marie pro všechny kněze Církve. Všem [kněžím] bude darována milost nového vylití Ducha Svatého k očistění od nečistot, které je znetvořily, a k obnovení jasu svatosti, jaký církev neměla od dob apoštolů.“¹

¹ Benediktin: *In sinu Jesu*. Nová Ves pod Pleší: Hesperion 2017, s. 20.

Dále v této knize najdeme podobné výroky. Důležité je, že obnova kněží, toto očistění a uzdravení srdcí, se zrodí z eucharistické adorace (kněží i laiků) a synovské lásky k Panně Marii. Autor tvrdí, že díky této obnově daruje Pán světu kněze, jejichž služba bude zdrojem útěchy a uzdravení po tolikém utrpení, které způsobila absence skutečných otců.²

Naprosto sdílím toto přesvědčení. Bůh nemůže opustit svou církev ani své kněze, jak píše svatý Pavel: „Kde se rozmnožil hřích, tam se ještě mnohem více rozhojnila milost“ (Řím 5,20).

Naléhavá potřeba otcovství

Všichni víme, že otcovství se dnes nachází v krizi. Otcovství také bývá odmítáno, místy je jakýkoli druh otcovství nebo autority vnímán jako projev útisku či zneužití moci. Obraz otce v moderní kultuře je často vágní a nezřetelný, někdy i zkarikovaný, ve srovnání s obrazem inteligentní a silné ženy. V dnešní společnosti jen málo mužů představuje pozitivní tvář otcovství. Otcové rodin svou roli mnohdy nepřijímají a vlastně ani moc neví, jak ji uchopit. Církev má s otcovstvím potíže, stejně jako oblast školství a výchovy. O politicích raději ani nemluvě, protože většinou působí spíš jako rozhádané děti než jako lidé, kteří by měli být jednou považováni za „otce národa“, jak tomu bylo u některých jejich předchůdců. Ostatně i mužství jako takové je v krizi, což je vlastně nevyhnutelné, protože mužem se člověk plně stává jen tehdy, když se tak či onak stane otcem.

² *Tamtéž*, s. 20, 41 a dále.

Obsah

Úvod	5
------------	---

KAPITOLA 1

Otcovství: vztah zásadní, ale náročný

Upřesnění pojmů	7
Kněžské letnice	10
Naléhavá potřeba otcovství	11
Utrpení kvůli nepřítomnosti otce.....	12
Svoboda bez otcovství je příliš obtížná.....	16
Bez otcovství není možné bratrství	18
Dar otcovství	20
Otcovské požehnání	21
V čem spočívá skutečné otcovství?	25
Selhání v oblasti otcovství	29
Problémy ze strany dětí	35
Otcovství v Písmu	37

KAPITOLA 2

Jak se stát otcem?

Cestou k otcovství je synovství	45
Být synem a snoubencem církve	49
Být bratrem.....	52
Být chudý srdcem a žít v duchu blahoslavenství	53
Přechod od sebestřednosti k zájmu o druhého	56
Oproštění se od sebe a přijetí druhého	57
Přijmout své limity a čerpat z pramenů víry	58
Duch víry	60
Chudoba ducha a pokora	64
Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni	67
Blahoslavení tiší, neboť oni dostanou zemi za dědictví.....	70

Blahoslavení, kteří hladoví a žízní po spravedlnosti, neboť budou nasyceni.....	72
Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství	74
Blahoslavení čistého srdce, neboť oni budou vidět Boha.....	77
Blahoslavení tvůrci pokoje, neboť oni budou nazváni Božími syny ..	79
Blahoslavení pronásledovaní pro spravedlnost	83
Církev, Maria a tajemství ženy.....	85
Služebné a křestní kněžství	91

KAPITOLA 3

Otcovství ve službě kněze

Přímluva za lid	95
Slavení eucharistie a svátostí	99
Eucharistická adorace	100
Osobní rozhovory	102
Svátost smíření	105
Kázání	106
Vedení společenství	109
Obrana chudých a maličkých	111
Závěr	113